

תלמוד ברכות יט: כ.

אמר רב יהודה אמר רב:

המוצא כלאים בבגדו פושטן אפילו בשוק.

מאי טעמא? אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' - כל מקום שיש חלול השם אין חולקין כבוד לרב.

מתיבי:

קברו את המת וחזרו, ולפניהם שתי דרכים, אחת טהורה ואחת טמאה –

בא בטהורה - באין עמו בטהורה;

בא בטמאה - באין עמו בטמאה,

משום כבודו.

אמאי?! לימא אין חכמה ואין תבונה לנגד ה'!?

תרגמה רבי אבא:

בבית הפרס דרבנן.

דאמר רב יהודה אמר שמואל:

מנפח אדם בית הפרס והולך.

ואמר רב יהודה בר אשי משמיה דרב:

בית הפרס שנדש טהור.

תא שמע, ד

אמר רבי אלעזר בר צדוק:

מדלגין היינו על גבי ארונות של מתים לקראת מלכי ישראל,

ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אמרו, אלא אפילו לקראת מלכי אומות העולם,

שאם יזכה - יבחין בין מלכי ישראל למלכי אומות העולם.

אמאי?! לימא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'!?

כדרבא,

דאמר רבא:

דבר תורה, אהל –

כל שיש בו חלל טפח - חוצץ בפני הטומאה;

ושאין בו חלל טפח - אינו חוצץ בפני הטומאה,

ורוב ארונות יש בהן חלל טפח, וגזרו על שיש בהן משום שאין בהן,

ומשום כבוד מלכים לא גזרו בהו רבנן.

תא שמע:

גדול כבוד הבריות שדוחה [את] לא תעשה שבתורה.

ואמאי?! לימא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'!?

תרגמה רב בר שבא קמיה דרב כהנא:

בלאו ד"לא תסור".

אחיכו עליה:

לאו דלא תסור דאורייתא היא!?

אמר רב כהנא:

גברא רבה אמר מילתא, לא תחיכו עליה.

כל מיילי דרבנן אסמיכיהו על לאו ד"לא תסור".

ומשום כבודו שרו רבנן.

תא שמע:

"והתעלמת מהם" - פעמים שאתה מתעלם מהם ופעמים שאין אתה מתעלם מהם.

הא כיצד?

אם היה כהן והיא בבית הקברות, או היה זקן ואינה לפי כבודו, או שהיתה מלאכתו מרובה משל חברו –

לכך נאמר **"והתעלמת"**.

אמאי?! לימא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'!?

שאני התם, דכתיב "והתעלמת מהם".

וליגמר מיניה!?

איסורא מממונא לא ילפינן.

תא שמע:

ולאחתי - מה תלמוד לומר? הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו, ושמע שמת לו מת, יכול יחזור ויטמא? אמרת "לא

יטמא". יכול כשם שאינו מטמא להם, כך אינו מטמא למת מצוה? תלמוד לומר "ולאחתי" - לאחתי הוא דאינו מטמא, אבל מטמא הוא

למת מצוה.

אמאי?! לימא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'!?

שאני התם, דכתיב "ולאחתי".

וליגמר מיניה!?

שב ואל תעשה שאני.

מושב זקנים ויקרא יט:יט (פרשת קדושים) = פסקי רבינו אביגדור צרפתי מבעלי התוספות פרשת קדושים סימנים קפ"ז - קפ"ח

ואי ק"ק
דהא אמרינן (ברכות י"ט ב') דגדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה – ה"מ בשב ואל תעשה, אבל בקום ועשה – לא!
וי"ל
דה"מ כבוד המת, אבל כבוד הבריות דחיים - דוחה ואפילו בקום ועשה. וכן פר"ץ.

רמב"ם הלכות כלאים פרק י הלכה כט

הרואה כלאים של תורה על חברו, אפילו היה מהלך בשוק - קופץ לו וקורעו עליו מיד, ואפילו היה רבו שלמדו חכמה,

שאינן כבוד הבריות דוחה איסור לא תעשה המפורש בתורה.

ולמה נדחה בהשב אבדה? מפני שהוא לאו של ממון;

ולמה נדחה בטומאת מת? הואיל ופרט הכתוב ולאחותו –

מפי השמועה למדו: לאחותו אינו מטמא, אבל מטמא הוא למת מצוה;

אבל דבר שאיסורו מדבריהם - הרי הוא נדחה מפני כבוד הבריות בכל מקום;

ואף על פי שכתוב בתורה לא תסור מן הדבר - הרי לאו זה נדחה מפני כבוד הבריות;

לפיכך:

אם היה עליו שעטנז של דבריהם - אינו קורעו עליו בשוק, ואינו פושטו בשוק עד שמגיע לביתו; ואם היה של תורה - פושטו מיד.

תוספות מסכת ברכות דף כ עמוד א ד"ה שב ואל

"שב ואל תעשה שאני" –

וא"ת

נזיר וכ"ג קום עשה הוא דיטמא למת!?

...

אלא נראה

דמנזיר לא גמרינן, דמה לנזיר שכן ישנו בשאלה;

וכן מכהן - מה לכהן שכן לאו שאינו שוה בכל.

בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף כ עמוד א

מת מצוה, והוא מת שאין לו קוברין – רשאי הכהן אף בקום עשה לדחות לא תעשה האמור בתורה בטומאה כדי ליטמא לו ולקברו, **מדין כבוד הבריות,

אפי' היה כהן הדיוט ונזיר ושהגיעה שעת הפסח והיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו, שהרי מילת זכריו מעכבתו – הכל נדחה מפני מת מצוה.

שמה תאמר:

מה נשתנית מצות טומאה שהותרה לעבור עליה בטומאת התורה בקום עשה?

ואי אפשר להעמידה בטומאה דרבנן, שהרי טלטול המת דאורייתא הוא –

אינה שאלה,

דהא מ"מ משום קרא הוא, דכתיב ולאחותו.

וא"ת

אף התורה היאך התירה?

יש מפרשים

**מפני שהוא לאו שאינו שוה בכל;

**ולא עוד, אלא שיש גורסין כן בהדיא.

תלמוד בבלי נזיר מח:

אחותו למה לי?

סלקא דעתך אמינא:

כי שרא רחמנא למת מצוה - נזיר וכהן, דאיסור לאוי הוא; אבל מילה ופסח, דכרת - לא יטמא למת מצוה. קמ"ל.

ברכות כ. עם רש"י**שב ואל תעשה שאני**

דברים רבים התירו לעקור דבר תורה מפני סייג ומפני כבוד הבריות היכא דאינו עוקר דבר במעשה ידיים, אלא יושב במקומו ודבר תורה נעקר מאיליו, כגון תקיעת שופר ולולב בשבת, וסדין בציצית, ודכוותיהו טובא ביבמות (צ:),

אבל מעקר בידים - לא,

והלובש כלאים - עוקרו במעשה ממש, שהוא לובשו.

וטומאת גופיה, שהותרה לכהן ולנזיר ליטמא למת מצוה, דקא מעקר בידים *מפני כבוד הבריות*, דלאו שב ואל תעשה הוא - היינו טעמא דלא גמרינן מיניה,

דהתם - לאו כבוד הבריות הוא דדחי לא תעשה ידיה,

דמעיקרא, כשנכתב לא תעשה דטומאה - לא על מת מצוה נכתב, כשם שלא נכתב על הקרובים,

אבל *השבת אבדה* ופסח - *לכל ישראל נאמר*, ואצל כבוד הבריות נתנו לדחות,

על כרחך - היינו דדחייתן אינה בידים, אלא בישיבתו תדחה המצוה,

אבל כלאים, דבמעשה ידיו ידחה - *הזהיר באזהרתו*.

פסקי רי"ד מסכת ברכות דף כ עמוד א

פי':

דברים רבים התירו חכמי לעקור דבר תורה מפני סייג ומפני כבוד הבריות,

היכא דאינו עוקר דבר תורה במעשה הידיים, אבל יושב _____ ודבר תורה נעקר מאיליו,

כגון תקיעת שופר ולולב בשבת, וסדין בציצית, ודכוותיהו טובא ביבמות,

וזה נמי ההולך לשחוט את פסחו - אינו דוחה דבר תורה בשום מעשה שהוא עושה בידיו ולא בשבתו, שהוא יושב ועוסק

במת מצוה דבר תורה נדחית מאיליה, אבל היכא דמעיקר דבר תורה בידים - לא התירו.

והלובש כלאים - עוקרו במעשה ממש, שהוא לובשו, ומשום הכי לא התירו שלא לפושטו.

ומטומאה גופה, שהותרה לכהן ולנזיר ליטמא במת מצוה, דקא מעיקר בידים _____ דלאו שב ואל תעשה הוא,

היינו טע' דלא גמרי מיניה כלאים,

דהתם - לאו כבוד הבריות דחי לא תעשה ידיה,

דמעיקרא, לא ניתן לאזהרת לא תעשה, דטומאה לאו על מת מצוה נכתבה, כשם שלא נכתבה על הקרובין,

אבל מילה ופסח, לכל ישראל נאמרו אצל כבוד הבריות ניתנו לידחות,

וטע' דדחייתו אינה בידיו, אלא בישיבתו ידחה המצוה,

לאפוקי כלאי', דבמעשה ידיו ידחה _____ אזהרתו.

תלמוד בבלי מגילה ג:

בעי רבא:

מקרא מגילה ומת מצוה, הי מיניהו עדיף?

מקרא מגילה עדיף - משום פרסומי ניסא,

או דלמא

*מת מצוה עדיף - משום כבוד הבריות?

בתר דבעיא, הדר פשטה: מת מצוה עדיף, דאמר מר: גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה.

תלמוד בבלי שבת צד:

ההוא שכבא דהוה בדרוקרא - שרא רב נחמן בר יצחק לאפוקיה לכרמלית.
 אמר ליה רבי יוחנן אחוה דמר בריה דרבנא לרב נחמן בר יצחק:
 כמאן? כרבי שמעון; אימר דפטר רבי שמעון מחיוב חטאת - איסורא דרבנן מיהא איכא?
 אמר ליה: הא-להים! דעיילת ביה את, ואפילו לרבי יהודה (שרי), דמי קאמינא לרשות הרבים? לכרמלית קאמינא!
 גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה.

בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף מג עמוד ב

. . . ושמא תאמר

ונתיר כל טלטול לכבוד הבריות, שדוחה את לא תעשה דרבנן, שהרי טלטול דרבנן הוא!?
 *יש מתרצים

*שלא נאמר כבוד הבריות אלא לכבוד החיים, הא כל שהמת מסריח והחיים מתבזים בו – מותר,
 כמו שהוזכר בפרק המצניע במשנה הששית צ"ד ב' בההוא שיכבא דהוה בדרוקרת,
 והתיר רב נחמן להוציא בכרמלית.

ומ"מ לגדולי המחברים ראיתי בה

מת שהסריח ונמצא מתבזה בין החיים והם מתבזים בו –
 *אלמא שאף לבזיונו יש לחוש!

אלא שיראה לי שלא הותר מיהא קודם שהסריח

**ולא (מ) [כ]דברי האומר שאין דוחים לא תעשה אלא לכבוד החיים, שהרי מת מצוה אין שם כבוד לחיים.
 אלא שכל שאינו מסריח - אין בעמידתו זלזול, אחר שאינו ראוי לקבורה.

חדושי הרשב"א מסכת שבת דף צד עמוד ב

והראב"ד ז"ל פירשה לזו בשאינו מוציא לכבודו של מת,

חדא דיותר הוא מתכבד בבית ממה שהוא מתכבד בכרמלית,

ואם מפני שלא יסריח בחום הבית הוציאוהו לכרמלית, והלא אפילו ממטה למטה לא התירו (לעיל מג:): להפכו כדי
 שלא יסריח, וכל שכן להוציאו לכרמלית!?

אלא הכא משום כבוד החיים הוא שהתיר, מפני שהיה מסריח, וכדי לסלק מהם ריחו כדי שלא יהיו מלוכלכין בו
 התירו.

[ההשלמה] (קובץ שיטות קמאי מסכת שבת מג:)

גרסין בפרק המצניע [צ"ד ע"ב] ההוא שכבא דהוה בדרוקרת שרא ליה לאפוקי לכרמלית, כמאן כר' שמעון דאמר
 [מלאכה] שאינה צריכה לגופה פטור עליה, אימר דפטר ר' שמעון מחיוב חטאת איסורא מיהא איכא, אמר ליה
 (האלים) [האלהים] דעייל ביה אפילו לר' יהודה, מי קא מינא לרשות הרבים לכרמלית קא מינא גדול כבוד
 הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה.

וקשיא לן הכא מכדי טלטול אינו אלא מדרבנן, וכיון שגדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה, והוא לאו דלא
 תסור, מת המוטל בחמה (הכא) [היכא] דליכא ככר או תינוק מאי טעמא לא שרי' ליה לטלטולי, ומאי טעמייהו דרבנן
 דאמרי אין מצילין את המת מפני הדליקה!?

ור' יהודה בן לקיש נמי לא שרי לטלטל ולהציל אלא מתוך שאדם בהול על ממונו!?

ותירוצא דהא מילתא קבלתי מאבא מרי ז"ל, שמפני כבוד החיים הוא שהתירו לו, ולא מפני כבוד המתים.

וההוא שכבא דהוה בדרוקרת לא היו שכניו יכולין לסבול את ריחו.

וכבוד החיים הוא כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה, שהוא לאו דלא תסור, אבל כבוד המת אינו כבוד
 הבריות.

ומה שאמרו [קלט:]: מת ביום טוב שני יתעסקו בו ישראל - מפני כבוד החיים הוא ולא מפני כבוד המת

תורת האדם שער הסוף - ענין ההספד

(יח) (שם) המאבד עצמו לדעת אין מתעסקין עמו לכל דבר . . .

אין קורעין ואין חולצין ואין מספידין עליו אבל עומדין עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אבליים מפני שהוא כבוד לחיים.

כללו של דבר: כל שהוא כבוד לחיים - הרבים מתעסקין עמו; וכל שאינו כבוד לחיים - אין הרבים מתעסקין עמו.

ונראה לי דאין קורעין לכבוד קאמר, אבל קרובים הראויים להתאבל - קורעים, דקריעה חיובא הוא.

ואם תאמר זה שאינו עושה מעשה עמך פטורים ממנו, אף הם לא ינהגו עליו אבילות – והאיך עומדים עליו בשורה ואומרים עליו
 ברכת אבליים אם אין נוהגין עליו אבילות?! ולא מצינו אלא בהרוגי בית דין (סנהדרין מ"ו ב') אין מתאבלין אלא אוננין.

והרמב"ם ז"ל כתב שאין נוהגין עליו אבילות כלל.